

Végül hagyományok és ajándékok révén is több értékes tárgyhoz jutott az Iparművészeti Múzeum. Néhai Glück Frigyes családja a megboldogult ember- és múzeumbáratnak kitűnő darabokban bővelkedő gyűjteményéből hazai szempontból rendkívül megbecsülendő ötvöstargyat, May Mihály brassói ötvösmesternek a XVIII. század elejéről való csöckeresztjét ajándékozta a múzeumnak.¹

A feszültekn finoman vésett Louis XIV. ornamentikája újból igazolja ennek a mesternek kitűnő hírnevét. Néhai Rényi József műgyógyász tanár, a kultuszminisztérium egykori kitűnő tisztviselőjének hagyatékából ugyancsak sok figyelemreméltó tárgy került a múzeum birtokába. Ezek közül itt egy XVIII. századi besir-szőnyeget mutatunk be, mely nemcsak hézagpótló szerepre hivatott a múzeum gyűjteményében, hanem jellegzetes muestrája és kitűnő színei miatt a turkóman szőnyegeknek igen jó példája. Külön-

sen szép egy másfél méter hosszú, széles brüsszeli verticsipke-szegély, melyet özv. báró Hatvány Józsefné ajándékozott a múzeumnak² és ezzel az általa már korábban ajándékozott csipkék sorozatát újból rendkívül értékes és finom darabbal gazdagította. A csipke dús Louis XIV. ornamentikájában két-két megismétlődő portait tűnik fel, fölötte hercegi koronával, alatta Braunschweigi Erzsébet és III. Károly király iniciáléival. Főlemelendő végül egy jól felépített, szépen tagolt rokokó cserépkályha, könnyed mintázású, szép plasztikus díszítmenyekkel. Ezt Donáth Sándor kereskedelmi tanácsos ajándékozta a múzeumnak.

Amikor az elmondottak szerint a legsúlyosabb gazdasági válság sem tudta teljesen megakasztani az Iparművészeti Múzeum fejlődését, remélhetjük, hogy az intézet a jövőben is meg fog felelteni az értéktermelő ízlés és vele a közművelődés fejlesztésére irányuló fontos hivatásának.

DR. LAYER KÁROLY

IN MEMORIAM

SZALKAY GUSZTAV. Egy csúndben működő festőművészünk, Szalkay Gusztávot szolgáltatta el a halál április 27-én Újpesten, ahol az utóbbi évtizedekben munkálkodott. Szalkay Budapestben született 1874 február 14-én és már középiskolai tanuló korában foglalkozott rajzolással, festéssel. Két éven át folytatta művészeti tanulmányait szülővárosában, utóbb 1894—95. Bécsben, 1895—1897. Münchenben. Ezt nagyobb tanulmányutak követték (Olasz- és Spanyolország), honnan hazatérve főképp arcképfestéssel fog-

lalkozott, de festett életképeket is. Hyenekkel szerepelt kiállításainkon is. Ezenkívül foglalkozott művészeti irodalommal is: 1907—1908. szerkesztette a Szabad Művészet című folyóiratot, 1911-ben pedig művészeti cikkeket írt a Pesti Hírlapba. Élénken szorgoskodott Újpesten a művészet propagálása körül. Külföldi összeköttetései révén festményeinek jó része idegenbe került, de számos műve itthon maradt, főképp Újpesten rendezett műterem-kiállításainak és arcképeinek révén. Festészetünk buzgó munkást veszített benne.

MŰVÉSZETI ÉLET ÉS IRODALOM

ÁPRILIS 28-ÁN múlt száz éve annak, hogy *Hopp Ferenc*, a róla nevezett keletázsiai művészeti múzeum igazgatója született. Az évforduló alkalmából a Hopp Ferenc-múzeum egy kiállítás megnyitásával adott kifejezést kegyeletének. E „Hopp Ferenc emlékkiállítás” bemutat néhány kiváló keletázsiai műtárgyat, részben a múzeum új szerzeményei közül, részben magyar magánulajdonból, mind olyan darabokat, melyeket közönségünknek nem volt eddig alkalmunk látnia. A kiállított anyag legnagyobb része azonban annak megvilágítása, hogy a Kelet különböző, még a legnagyobb távolságokban fekvő részei is alapvető vonásaikban *egysé-*

ges őskori műveltség emlékeit őrizték meg évezredekken át a legújabb időkig. A kiállítást ismertetni fogjuk.

TANULMÁNYOK BUDAPEST MULTJÁBÓL. (*Budapest székesfőváros kiadása. 1932. 8° 144 o. képekkel.*) A legutolsó évtizedben örvendatosan megnövekedett a hazai, országos és helyi mult emlékeivel foglalkozó dolgozatok száma. Hogy ez részben minő tragikus változásnak, megosonkításnak, elszegényedésnek az érthető következménye, szükségtelen most fejtegetnünk. Ennek az így kialakult lelki és érzelmi beállítottságunknak is köszönhető, hogy ez az érdeklő-

¹ Reprodukálva a *Magyar Művészet* VI. (1930) évfolyamában a 306-ik lapon.

² Reprodukálva a *Magyar Művészet* ez évfolyamában a 76-ik lapon.

PALACK. Északmagyarországi habán fayence. 1663
Az Orsz. M. Iparművészeti Múzeum új szerzeménye

BRASSÓI KUPA
Aranyozott ezüst. XVII. század közepe.
A Művészeti Múzeumok Barátai
Egyesületének örök letéte az Orsz. M.
Iparművészeti Múzeumban. 1932

BESIR-SZÖNYEG. Középkorszak, XVIII. sz. vége
Néhai Rényi József műegyetemi tanár hagyományára az Orsz. M. Iparművészeti Múzeumnak

dés mind szélesebb köröket hat át és lebe-
tővé teszi, hogy a megindult munkálatok
eredménye — legalább részben — a szomorú
gazdasági viszonyok dacára is napvilágot
lásson. A publikálás jelentősége kézenfekvő
mindenki számára, aki a hazai műemlékek
bármely csoportja iránt érdeklődik. A szük-
séges előmunkálatok hiánya, a részletkutatá-
sok szükségképpen rendszertelen és csonka
volta, a levéltári anyag figyelmen kívül ha-
gánya voltak eddig a legnagyobb akadályok,
melyek mindegyikünk előtt toronyosultak.
Ezen az sem segített, ha tudtunk is egyes
fáradhatatlan kutatók eredményes anyag-
gyűjtéséről — többnyire az íróasztalfiók szá-
mára. Nem lenne azonban igazságos, ha a
mostanában elért nagy eredményt kizárólag
a legutolsó évek javára könyvelnők el. De
az tagadhatatlan, hogy csak a legutóbbi
években tudták a kutatók az érdeklődést oly
mértékben fölkelteni és olyan irányba terelni,
hogy publikációk rendszeres megjelenése
lehetővé vált. Különösen két kiadványsoro-
zat az, mely gazdag eredményeivel előljár e
térten: a Pázmány Péter Tudományegyetem
Művészettörténeti Gyűjteményének Dolgo-
zatai és Budapest Székesfőváros Város-
történeti Monografiái. E sorozat legújabbán
megjelent III. kötete fekszik előttünk.

A kötet tartalmát adó gondos tanulmányok
többnyire beható levéltári kutatás
alapján derítenek világosságot Budapest mű-
vészeti és kulturális múltjának egy-egy isme-
retlen vagy homályos lapjára. Egymástól
független tanulmányok, fáradságos részlet-
kutatások eredményei, fontos és nélkülözhe-
tetlen pilléreket szolgáltatva egy későbbi
szintézis számára, melynek problematikáját
több kutató helyes érzéssel érinti.

Gárdonyi Albert gondos és beható tanul-
mánya a ferencvárosi pusztá-templom he-
lyét határozza meg. Ezzel egy helymegjelölé-
seknél gyakori elnevezést világít meg, ki-
mutatván, hogy az „öde Kirche“ a török-
vész alatt elpusztult Szentfalu község
templomára vonatkozik, mely a mai Borá-
ros-téren, az 1837-ben feltöltött Dunaárok
mellett állott. A dolgot az egészíti az ös-
zes környező telkek birtokviszonyainak törté-
nete, amely sok értékes adatot szolgáltat
Pest topográfiájához.

Garády Sándor Mátyás király buda-
nyéki kastélyáról szóló dolgozata előzetes
beszámolója egy eredményes ásatásnak. Ke-
vésszámú irodalmi utalásból kiindulva vé-
gül meghatároznia az eddig ismeretlen vagy
rossz helyen lokalizált budanyéki vádász-
kastély helyét. Az így nyert eredményt a
hidegkúti-úti ásatások a legnagyobb mérték-
ben igazolták. Az eddigi feltárások látszó-
lag emeletes, nagyobb épület pincéit és föld-
szintjét, valamint számos faragott épület-
tagot és valamivel távolabb egy régebbi

templom alapfalait hozták napvilágra. Re-
méltatólag nem fog soká késmi az igen érté-
kes anyag művészettörténeti feldolgozása
sem, amely sok beces adattal fogja gazda-
gíthatni a Magyarországra plántált olasz
reanaisanceról való ismereteinket.

Több homályos fejezet, megoldatlan kér-
dés fűződik a legjelentősebb pest-budai épü-
letnek, a királyi palotának építéstörténeté-
hez, amelyhez e kötet két értékes dolgozata
szolgáltat új adatokat. *Horváth Henrik*
„Heinrich Faust és a bécsi gobelinek“ címen
közöl rendkívül érdekes, módszerben és
gondolatgazdagságában kiváló tanulmányt.
A kiindulópontot egy nemrég a Fővárosi
Múzeum birtokába került olajfestmény szol-
gáltatja, amely Lotharingiai Károly diadal-
menetét ábrázolja, háttérben a töröktől
visszafoglalt Budával. Az 1694-es évszám-
mal és Heinrich Faust jelzéssel ellátott kép
eddig ismeretlen művésznevet ad, akiről a
beható kutatás sem tudott több hiteles ada-
tot szolgáltatni. A kompozíciónak egy Bécs-
ben levő lotharingiai gobelinsorozat egy da-
rabjával való megegyezése tanulságosan vi-
lágítja meg a gobelinkészítők szokásos mun-
kamenetét, amely gyakran a festői előkép
pontos átvételéhez vezet. A tanulmány leg-
érdekesebb része a kép háttérben látható
Budavárával foglalkozik. Csoportosítva
mindazon ábrázolásokat, melyeknek már a
Schedel-kronika óta Budavára a tárgyá, rá-
mutat az egyes előképek vándorlása közben
előállt tipikus változtatásokra és kiegészíté-
sekre, amelyek ezen ábrázolások hitelességét
erősen csökkentik. Ep ezért különösen érté-
kes az a néhány eredeti rajz, amely a látot-
tak spontán, egyéni visszaadásával több hi-
telességre tarthat igényt. Néhány ilyen ábra-
zolásnak a Faust-képpel való megegyezése
alátámasztja ennek hiteles reprodukcióját
Budavár törökvész után való alakjáról és
valószínűvé teszi, hogy festőnk Lotharingiai
Károly felszabadító seregével járt Budán.

A budai királyi palotának III. Károly
alatt való újjáépítésével foglalkozik *Bán-
révy György* értékes tanulmánya. A palota
építésének e szakával nem igen foglalkoztak
eddig kutatóink, amit megértet az a körül-
mény, hogy úgy fölépítése, mint belső kiállí-
tása rendkívül egyszerű volt és a szerény
épületet teljesen magabazárta a Mária Teré-
zia uralkodása alatt történt újjáépítés.
Az építéstörténet összekészült szálai más jelentős
magyarországi művészeti alkotásokhoz is ve-
zetnek és így a kutatók újra meg újra visz-
zatérnek ehhez az érdekes kérdéshez, új
adatokkal, új és gyakran merész hipotézise-
ket is szolgáltatva. Bánrévy dolgozatának
érdeme az is, hogy a kutatók zömétől el-
válva nem a Mária Terézia idejében meg-
indult újjáépítéssel foglalkozik és így meg-
alkotja a kapcsolatot a töröktől feldúlt régi

és a gazdag barokk pompában kibontakozó új palota közt. A gondos leltári kutatáson alapuló dolgozat legfontosabb eredményei a következők: Az 1715-ben katonai részről megindult helyreállítási munkálatokhoz Hölbling János építőmester készíti terveket, röviddel ezután Fortunato Prati kamarai mérnök veszi át az irányítást és készíti a belső kiépítésre vonatkozó terveket. Sajnos, úgy ez a tervsorozat, mint a következő évtizedek termékei is (Jadot rajzától eltekintve) nyomtalanul eltűntek és ezáltal az építéstörténet rekonstrukciójára irányuló hipotézisek kénytelenek nélkülözni ezt a döntő és fontos alapot. A III. Károly idejében folytatott építkezést különben is minden vonalon balsors kísérte. Állandó pénzhiány, hatalmi viszáltyok az intézkedő tényezők közt, a bécsi udvar nemtörődősége, az 1723-as tűzvész egyaránt hozzájárultak ahhoz, hogy ez a palota sohasem készült el és nem vált lakhatóvá. Bährény gondos munkája fényt derít erre a minduntalan elakadó, homályhavesző építésmenetre, ki-domborítva Hölbling és Prati szereplését, ennek körvonalozását már Schoen Arnold kutatásainak gazdag eredménye nyújtotta. Elmondja, hogy az újjáépítés vezetői a régi falak felhasználásával iparkodtak pénzt és időt megtakarítani. Így a meglévő falmaradványoknak köszönhető az épület — hosszan elnyúló szárnyal ellátott — négyzete, tehát e különös alaprajz nem egy cour d'honneur-ös elrendezés megvalósult egyik fele. Bécs közönyének kimutatásával figyelmeztet Bährény annak az értékelésnek túlzott voltára, amellyel eddig minden nagyobb munkát Bécsnek, az intéző és kezdeményező tényezőnek, tulajdonítottunk. A dolgozat az eredmények művészettörténeti konzekvenciáit nem foglalja szavakba, mégis biztos és maradandó alapot szolgáltat minden e tárgykörbe vágó további kutatás számára.

A XIX. sz. pesti építéztörténetre alapvető anyagot tartalmaz *Bierbauer Virgil* dolgozata, mely a Szépészeti Bizottság anyagának gondos áttanulmányozásával összeállítja a pesti építőmesterek munkásságára vonatkozó adatokat 1809—47 közt. Rámutat az anyag feldolgozásának módjaira és problémáira és igen hasznos segítséget nyújt minden e tárgykörbe vágó kutatásnak azáltal, hogy áttekinthetően összeállítja a jelentősebb építőmesterek oeuvre-katalogusát, az építetők és építések évek szerinti megoszlását, végül az így nyert eredményeket egy rendkívül ügyesen elkészített térképpel teszi szemléletessé.

Rokken Ferenc az 1792—3-ban épült Kemnitzer-ház, a későbbi Angol királynőszálló és a hozzáfűződő első dunaparti sétány kialakításával foglalkozik. Pontos és körültekintő munkájának különösen érdekes az a része, mely a sétány nagymértékű és

sajnos, nem valósult kiépítésének tervei-vel foglalkozik.

Kovács Lajos a vízivárosi 3 nyúlkaszárnya ma is fennálló épületének vízontagságos és hosszú multját vázolja, amely különösen a törökidő után újjáépülő Buda életére tartalmaz érdekes adatokat. Kultúr- és művészettörténeti szempontból egyaránt vonzó *Nagy Lajos*-nak „Régi pesti és budai játékkártyák”-kal foglalkozó dolgozata, amely egy igen viruló és kevésbé ismert helyi iparág történetéhez nyújt értékes anyagot, amit néhány jellegzetes emlék felvonultatása illusztrál.

E tárgy és feldolgozás szempontjából egyaránt különböző dolgozatokat, a helyi mult iránti érdeklődő szeretet, áldozatkész és fáradtságos munka hozta létre. Az eredmény mindenképpen jelentős.

Zádor Anna

NÁDAI PÁL: HÁZ, KERT, NAPFÉNY. 4°, 113 lap, sok képez. Budapest 1932.

Néhány tiszteletreméltó kivételtől eltekintve Magyarországon az új építészetnek eddig csak engedtelmentlen gyűlöllői és kritikátlan rajongói voltak. A két tábor farkasszemet nézett egymással s azzal senki sem törődött, hogy a tájékozatlan közönség hállás lenne az objektív felvilágosításért. A helyzet csak a legutóbbi időben enyhült kissé. A történeti stílusokat utánzó építések lassankint revidéálják nézeteiket s rájönnek arra, hogy az úgynevezett új tárgyilagosság stílusa nem okvetlenül szélsőbaloldali politikai propaganda, inkább a változott viszonyok és változott igények szükségzerű következménye. Ugyanekkor az új stílus harcossai is engednek a merev dogmatizmusból, mely mozgalmuk első éveit oly erősen jellemezte. Az eddig épült modern házak időtállásból, üzemi használatából sokféle értékes tanulság vonható le s az új építészet ma ezeket a tapasztalatokat is igyekszik már felhasználni. Eddig a házzal foglalkoztak, most előtérbe került az ember és a ház viszonya. Tekintetbe kell venni oly emberi sajátságokat, melyek ősieik, szinte megváltoztathatatlanok s a modern építészet törekvéseivel nem mindig azonos irányúak. Romantika, szentimentalizmus, díszítési vágy mélyen benne gyökerezik a lakók javarészből; az ember nehezen tesz koncessziókat s így az új művészetnek, ha meg akar maradni, itt-ott engednie kell.

Nádai Pál kitűnő könyve ebből a szempontból is nagy figyelmet érdemel. A szerző, mint eddigi írásainak hosszú sora mutatja, melegszívú, romantikus lélek, aki él-hal egy-egy szépformájú metszett üvegért, ötletes bútordarabért, tarka selyemért. Az új építészet birodalmát végigjárva nemcsak a racionális, mérnöki szellem sugárzó fémbötróknál áll meg, hanem az ember fényűzési vágyának ezer apró csepebcséjénél is, me-

RUHASZEKRÉNY. Északmagyarország, XVII. sz. utolsó harmada
Az Orsz. M. Iparművészeti Múzeum új szerzeménye

ZOLDMAZAS CSERÉPKÁLYHA. Osztrák, XVIII. sz. k.
Dosták Sándor kereskedelmi tanácsos úr ajándéka az Orsz. M. Iparművészeti Múzeumnak

lyek bizonyos összhangba hozhatók a mai lakásművészet törekvéseivel. Könyve öt nagy fejezetre különíti az anyagot. A *mai ember és lakása* az épület külsejét és belsejét veszi vizsgálat alá. A *lakás mint üzem* a háztartással foglalkozik. *Szolgáink, a bútorok, széles perspektívájú összefoglalást* nyújtanak a belső berendezés praktikus tárgyairól. *Hasznos és kellemes tárgyak* címen a függönyök, szőnyegek, tükrök, képek, üvegek, kézimunkák és virágok kerülnek sorra. Végül a *keretekről* és a *week-end-házakról* is szó esik *Életünk a természetben* című fejezetben. Nádaki könyve kitűnő kalauz azoknak, akik építtetnek, fészket alapítanak, vagy lakásuk szépítésével törődnek. Sok régi előítéletet dönt meg, de az új előítéletekkel szemben is tárgyilagos marad. Pompás ötletei vannak a czekek gazdagon szórja el könyve lapjain. Vonzó stílusa, eleven előadási módja arra predesztinálja, hogy minél szélesebb körökben végezze el azt a nevelő munkát, melyre hazánkban e téren igen nagy szükség van. A könyvben sok, jól sikerült illusztráció. G. I.

MODERN DÁN, SPANYOL ÉS BELGA MŰVÉSZET BERLINBEN. Rövid időközökben, három nagy kiállításon, három nemzet modern művészetét került bemutatásra Berlinben. A dánokat a Kronprinzenpalais, a spanyolokat a Flechtheim-galéria, a belgákat az Akadémia állította ki. Különösen szembe-tűnő művészeti egységet egyik csoport sem mutatott. Bár kétségtelen, hogy minden népnek van a maga ősi gyökérből fakadó művészeti öröksége, jelen korunk szellemi problémái és küzdelmei mégis annyira közesek, hogy áthidalják a földrajzi határokat. Az új művészet átlagos képe alig különbözik ma egymástól, — akár Kopenhága, Madrid vagy Brüsszel természetét vizsgáljuk, mindenütt csupa rokon, közös tulajdonság manifesztálódik. Sem Dánia, sem Spanyolország, sem Belgium nem jelentenek olyan művészeti hovatartozást, mint pl. Munch, Matisse avagy Picasso sajátos művészetének kisugárzása. Követők és művészi rokonok könnyebben felismerhetők, egységesebb csoportot alkotnak, mint pl. a modern „dán”, „spanyol” avagy „belga” művészet fogalmi. Talán ez a megismerés legnagyobb, legmélyebb tanulsága e kiállításoknak.

A dán kiállítás viszonzása a múlt évi kopenhágai német kiállításnak. Valószínűleg a mindinkább divatba jövő „északi” áramlatnak is hódoltak vele (miközben szemet hűntak az újabb dán művészetben erősen megnyilvánuló párisi hatások előtt). Évszázadokon keresztül Dánia alig jázott szerepet a művészettörténetben. A XVIII. század végi klasszicizmus erősen realiztikus irányja jelenti az első fontos korszakot. A dán festészet tulajdonképpen a plein-air

fejlődésével alakult ki. Főkérdésrészük a optikai élmény sajátosságosan egyszerű, szinte igénytelen, tiszta, világos visszaadása. Leginkább a tájfestészetben nyilvánul, mely a dán partvidék különös ízét, zamatját rögzíti meg. Dánia ma szellemileg egyformán közel áll Párishoz, Németországhoz és Skandináviához. Felfogja a minden oldalról jövő hatásokat és párhuzamos jelenségeket is produkál. Munch, Matisse és Nolde hatása a legerősebb. Minduntalan belebotlunk vagy az egyik, vagy a másik felfogásbeli és festészeti sajátosságaiba. Érdekes művész Jens Söndergaard, akinek látomásokkal, kísérleties képekkel telített fantáziája erősen Munchra emlékeztet. Annál meglepőbb azonban, hogy azt állítja róla, tisztára autodidakta, aki hosszú ideig Munchnak egyetlen festményét se ismerte. A „Grönningen” c. művész-csoport tagjai közt a legnagyobb tehetség korán elhalt Harald Giersing volt, aki több képpel szerepel a kiállításon. Ő volt az alapítója a csoportnak, mely hosszú időn keresztül központját jelentette az új művészi törekvéseknek. Nolde befolyását leginkább Oluf Høst szenvedélyes expresszionizmusa mutatja. Néhány példa a konstruktivisták alkotásaiból arra mutat, hogy ez a problematika ma mindenhol foglalkoztatja a művészeket.

A spanyol bemutatón Picasso és Juan Gris Párisból már jól ismert nevei mellett sok, számunkra ismeretlen művész is szerepelt. Az átlagos szint kétségtelemül jó, bár különösebb szenzációt itt sem találhatunk. Figyelemreméltó az újabb spanyol festészet három irányzata, melyeket jól megkülönböztethetünk egymástól. Legerősebb természetesen Picasso hatása, — hiszen mindenütt találkozhatunk ma vele, így nem esoda, ha saját honfitársai se vonhatják ki magukat alóla. Ugyanez áll Juan Gris-re is. Követők közül többen a kubizmuson és konstruktívizmuson keresztül eljutottak a szürrealizmushoz (Miro, Dalí, Palencia). Egy másik irány viszont a régi spanyol festészet nagy mestereinek igyekszik nyomába lépni, — inkább kevesebb, mint több sikerrel. Vazquez Diaz és Solanas képein itt-ott kísért egy csöpp Greco, Zurbaran vagy Goya művészetéből. A némi festői kvalitással vegyített elfakult, spanyol misztikum sugározza az időszertülnépséget. A harmadik csoport pedig — rokon az olasz „valori plastici”-val — (Berlinben az ilyesmit „Sachlichkeit”-nak hívják) ugyancsak igazolja az új művészi törekvések népeket és határokat áthidaló, mindenütt egyformán felbukkanó nagy közösségét.

A belga kiállítás eleinte nem annyira művészeti, mint inkább politikai eseményként tűnt fel. Komoly harcok előzték meg, hazafiatlannak minősítették, — nem annyira a

HARALD GIERSING: HÁROM HÖLGY FEKETÉBEN

JENS SÖNDERGAARD: LOVAK

belga festmények esetleges selejtes kvalitásai, mint inkább a pusztán belgiumi provincia miatt. A kiállítás címe „Egy évszázad belga művészete” s két csoportra oszlott, retrospektív és modern bemutatóra. Mai szemmel nézve, nem sok öröndetes jelenséget találunk benne, különösen a retrospektív része kellemetlen. A flamand művészet nagy korszakából az utódok csak a jó technika és pompás színérzék kvalitásait örökölték. Többzöldnek a nagyméretű, lélek nélküli történelmi kompozícióban vagy az aprólékos, szentimentális genre-festészetben. Az ifjabb generáción erősen érezni Páris és elsősorban Matisse közelségét. James Ensor, ez a különös, nagy, magányos művész, akit hosszú időn át üldöztek és félreismertek, az egyetlen, véleményem szerint, aki messze kimagaslik közülök. — Meunier szobrai közül néhány kevésbé ismert festményét láthattuk, a grafikai csoportban Félicien Rops lapjait s végül a modern szobrászok közt Georges Minne pár kitűnő alkotását.

Dr. Hajós Erzsébet (Berlin)

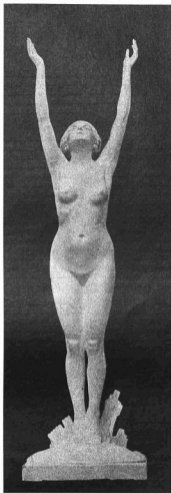
BERLIN. A Kronprinzenpalaishban most nyílt meg a modern norvég művészek reprezentatív kiállítása. A bemutató viszonzása annak a kiállításnak, amelyet Németország a múlt évben Osloban rendezett.

BÉCS. A tavasszal tartott nemzetközi szakácsművészeti kiállítással kapcsolatban a Burg termeiben másik nagyszabású kiállítást is rendeztek, amely a terített asztal művészetét mutatta be Mária Terézia korától Ferenc Józsefzig. E bemutatónak nemcsak kultúrtörténeti, hanem művészi jelentősége is volt, mert az asztalokon a régi bécsi ezüst- és porcelánkészítés legszebb alkotásai szerepeltek.

BÉCS. A város török ostrom alól való felszabadulásának 250. évfordulóján a „Verein der Museumsfreunde” nagyszabású kiállítást rendezett a Belvedere-palotában Savoyai Jenő emlékére. A kiállítás változatos képet ad a XVII. századvégi Bécs kulturális és művészeti életéről.

CHICAGO. A világykiállítással kapcsolatban a chicagói múzeum nagyszabású művészeti kiállítást rendezett, amely június 1-én nyílt meg. A kiállítás az európai művészet fejlődését mutatja be 1300-tól 1900-ig. Az anyagot a chicagoin kívül 23 amerikai múzeumból és kétszáz magánkollekción gyűjtötték össze. A nagyjelentőségű kiállítás ismertetésére még visszatérünk.

FERRARA. Május közepén nyílt meg a ferrarai renaissance művészetét bemutató nagyszabású kiállítás, amelyen a budapesti Szépművészeti Múzeum két festménye: Pan-

BORY JENŐ: KELŐ NAPSUGAR
Nemzeti Képzőművészeti Kiállítás

Ebből számunkban a 147. oldalon technikai tévedésből mint Pásztor János szobrászművész „A szférák felő” c. műve jellezve

noniai Mihály Ceres-e és Lorenzo Costa Venus-a is szerepel. A kiállítás részletesebb ismertetésére még visszatérünk.

CINCINNATI. Charles F. Williams cincinnati-gyűjtő megszerelte az állítólag budapesti *Andrássy-gyűjteményből* származó és fiatal leányt ábrázoló képet, melyről megállapították, hogy *Rubens kezétől származik és 1610—15 között készült.*

DREZDA. A királyi palota termeiben néhány héttel ezelőtt nyílt meg az Erős Ágost király halálának 200. évfordulója alkalmából rendezett emlékkiállítás. Az óriási anyag jó képet ad a XVIII. századeleji német művészet jelentőségéről.

EDINBURGH. A skót Nemzeti Múzeum (National Gallery of Scotland) megszerelte Botticelli egy eddig ismeretlen férfi-arcképét, amely valószínűleg 1480 körül készült. Bizonyosnak látszik, hogy a Louvre-ban levő „Botticelli”-arckép, amely ugyanazt a férfit ábrázolja, az edinburghi kép után készült és Botticelli egyik tanítványától származik.

LONDON. Néhány héttel ezelőtt nyílt meg a Reid & Lefevre galériában egy nagyszabású afrikai kiállítás. Csodálatosképpen ez az első alkalom, amikor Londonban négerplasztikát mutatnak be. — A Leicester Galleries Jacob Epstein-nek, Anglia talán leg többet vitatott szobrászának új műveit mutatja be most megnyílt kiállításán.

MÜNCHEN. A müncheni grafikai gyűjtemény most megnyílt kiállításán a koburgi és stuttgarti rajzgyűjtemények legfontosabb német lapjait mutatja be. A kiállított darabok között Albrecht Dürer, Hans Baldung Grien, az ifjabb Holbein és Jörg Breu rajzai a legjelentékenyebbek.

MÜNCHEN. Friedrich Dörnhöffer, a bajorországi állami múzeumok főigazgatója nyugalomba vonult. Utódául Ernst Buchnert, a kölni Wallraff—Richartz-Museum igazgatóját nevezték ki, aki ma egyike a XV—XVI. századi német festészet legkitűnőbb szakértőinek.

NÁPOLY. A Posiloppon fekvő Villa Robbery-ben Nápoly városa néprajzi múzeumot rendez be.

NEW-YORK. A Metropolitan Museum megszerelte az egykori Mackay-gyűjtemény két nagyon fontos darabját: Mantegna-nak a Pásztorok imádsását ábrázoló fiatalkori festményét és Rafael „Krisztus az Olajfák hegyén” c. képét, amely a perugiai S. Antonio kolostor oltárának predellájához tartozott. Az oltár már régebben a Metropolitan Museum birtokában van. A predella többi képei a londoni National Galleryben, valamint a dulwichi és bostoni múzeumokban vannak.

PARIS. A francia múzeumok igazgatósága és Jean Mistler szépművészeti államtitkár elhatározták a Louvre gyökeres átrendezését. Az új tervek legfontosabb eredménye az lesz, hogy a festészet, szobrászati, iparművészeti, stb. gyűjtemények eddigi szétszórtsága megszűnik s az egyes műfajok egységesebb, összefüggőbb rendezésben kerülnek felállításra. Legelsőnek a szoborgyűjteményeket fogják átrendezni s munkálatokra a parlament egyelőre 12 millió frankot szavazott meg.

Paul Léon, a francia szépművészeti ügyek főigazgatója (Directeur général des Beaux-Arts) nyugalomba vonult és ezentúl a párisi Collège de France-on lesz a művészettörténet professzora. Helyébe *M. Bollaert*-t, Herriot volt miniszterelnök Chef de Cabinet-jét nevezték ki.

A Tuilériák kertjében álló Orangerie termében, ahol a múlt évben a Manet emlékkiállítás volt, ezúttal Théodore Chassériau művészetének szentelt bemutatót készít elő a francia múzeumok igazgatósága. Nem lehetetlen, hogy ezt követően, ez év nyarán nagyszabású Greco- és Goya-kiállítást is rendeznek ugyanitt.

RÓMA. Az Olschki-könyvkereskedés Gianbattista Piranesi műveiből rendezett kiállítást, amelyen a XVIII. század nagy olasz grafikusának folyóiratunk III. (1927) évfolyamában Nádaï Pál dr. tollából ismertett művei szinte teljes számban bemutatásra kerültek.

TROPFAU. A troppai Schlesisches Museum kitűnő igazgatója, E. W. Braun, most töltötte be születésének 60. fordulóját. Születésnapja alkalmából kollégái és barátai gazdag tartalmú emlékkönyvvel tüntették ki, amelynek anyagából két magyarországi vonatkozású tanulmány külön figyelmet érdemel. Wilhelm Suida a budapesti Szépművészeti Múzeum raktárában levő 4. a passió jeleneteit ábrázoló XV. századi osztrák festménnyel foglalkozik és azt bizonyítja, hogy azok nem az ú. n. „Linzi keresztrefeszítés mesterének” az alkotásai, hanem egy 1420—1440 között Morvaországban működött festő művei. Otto Benesch viszont Franz Sigmistnek, az Egri Liceumban működött bécsi festőnek oeuvrejét állítja össze.

CIMLAPUNKON Petri Lajos szobrászművésznek a Nemzeti Kiállításban szerepeltető képmását mutatjuk be.

Felelős szerkesztő: Dr. Majovszky Pál

Főmunkatárs: Dr. Lázár Béla

Segédszerkesztő: Dr. Pálter András

Kiadó: Ormos György